

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velloiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

Väite todennäköisesti on pätevä. Aineistot itsessään saattavat kuitenkin olla sen tyyppisiä, esimerkiksi yksityiskohtaiset rakennekuvaukset tai kaaviot, että niiden hyödyntäminen vaatii erityisiä rajapintoja ja sovelluksia, jolloin sekä tiedon tuottajan, että tiedon käyttäjän täytyy pystyä yhdenmukaiseen toimintaan.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Ehdotukseen kaivataan tarkennusta tutkimusaineistojen metadatan julkaisemisen osalta. Metadatan julkaiseminen avoimena on keskeinen osa tutkimusaineistojen avoimeksi saattamista, vaikka itse tutkimusaineisto ei syystä tai toisesta olisikaan avoimesti julkaistu ja jatkokäytettävissä. Tällä hetkellä ehdotuksessa käsitellään lähinnä vain aineistoja, joissa itse aineisto on suoraan saatavilla. On kuitenkin oletettavissa, että julkaiseminen, jossa saatavilla ovat vain metatiedot, yleisty merkittävästi.

Monilla tieteenaloilla, esimerkiksi luonnontieteissä, tutkimusaineistot julkaistaan kansainvälisissä tietovarastoissa, jolloin on huomioitu näiden mahdollisesti asettamat erityisvaatimukset.

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

Ehdotetussa laissa halutaan tutkimustiedon olevan kaupallisesti hyödynnettävissä, mikä tarkoittaa, että esimerkiksi tutkimusaineiston osalta laajasti käytössä olevaa kaupallisen käytön kieltävää avointa CC BY NC -lisenssiä ei voisi käyttää. Tällä voi olla vaikutuksia tutkijoiden halukkuuteen julkaista tutkimusaineistonsa avoimena.

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

Merkittävimmät tutkimusrahoittajat (esimerkiksi Suomen Akatemia) edellyttävät jo nyt tutkimusaineistojen maksutonta ja avointa saatavuutta ainakin metadatan osalta.

Vaikka aineisto kuvailutietoineen mahdollisesti onkin julkaistu ja avoin, niin joidenkin aineistojen käsittely voi vaatia maksullisten palveluiden tai tuotteiden käyttämistä. Lain hengen mukaista on huomioida myös näiden aineistojen käsittelyyn liittyvien tuotteiden käytön kustannusten kohtuullisuus.

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

Jos laki on hyvin ehdoton tutkimusaineistojen julkaisemisen suhteen, on riskinä jäädä huomioimatta eri vaihtoehdot tutkimusaineiston avoimelle julkaisemiselle ja se kaventaa tutkijoiden ja tutkimusaineiston julkaisemista ja säilyttämistä harjoittavien organisaatioiden harkinnanvaraisuutta.

Laki tunnistaa tässä muodossaan vain yhdenlaista julkaisemista – aineistojen vapaasti julkaisuarkistossa saataville saattamista. Aineistojen avoimuudessa on kuitenkin lukuisia asteita ja vapaasti saatavilla oleminen on vain jäävuoren huippu. Onko tarkoituksenmukaista jättää kaikki muu ulkopuolelle samalla, kun tavoitelluimmasta tilasta (jäävuoren huippu) tehdään NC-lisensoinnin kieltämisen kautta vähemmän houkuttelevaa?

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

1. Paikkatiedot

Ei tunnistettuja määritelmän mukaisia tietoaineistoja

2. Maan havainnointi ja ympäristö

Mahdollisesti tutkimustoiminnan yhteydessä syntyvää mittausdataa (esim. Konneveden tutkimusaseman tutkimukset, vesistö/ympäristötutkimukset)

3. Sää tiedot

Ei tunnistettuja määritelmän mukaisia tietoaineistoja

4. Tilastotiedot

Näitä mahdollisesti muodostuu tutkimustoiminnassa.

5. Yritys- ja yritysten omistustiedot

Ei tunnistettuja määritelmän mukaisia tietoaineistoja.

6. Liikkuvuustiedot

Ei tunnistettuja määritelmän mukaisia tietoaineistoja.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

-

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

-

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto - Avoimen tiedon keskus, yliopiston tiedeneuvosto ja
yliopiston kirjaamo